

**Beslut**

Datum 2024-11-05

Dnr 2023:8101

Sida **1 (23)**

## Beslut

**efter kvalitetsgranskning av gymnasieskolans undervisning  
om kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer  
vid Sundlergymnasiet i Vårgårda kommun**

## Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19–20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Sundlergymnasiet avseende undervisningens kvalitet utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda gymnasieskolornas undervisning utifrån valda delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. Granskningen omfattar skolornas arbete med att bland annat förebygga och bemöta intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism, homo- och transfobi samt hedersrelaterat våld och förtryck. Samtliga gymnasiegemensamma ämnen på gymnasiet ingår i granskningen.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd.

Skolinspektionen besökte Sundlergymnasiet den 16–17 september 2024. Besöket genomfördes av utredarna Ulf Pantzare och Roger Persson.

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Fyra gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare i gymnasiegemensamma ämnen
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen och skolan

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras våren 2025 och utgör en del av Skolinspektionens regeringsuppdrag om att granska skolornas arbete med det nya kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer.

## Beslut:

### **Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck**

Sundlergymnasiet i Vårgårda kommun uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer **i låg utsträckning** utformas för att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Rektorn behöver inleda ett utvecklingsarbete inom följande delar:

- genomför en återkommande undervisning på alla gymnasieprogram som synliggör hur olika perspektiv på kunskapsområdet hänger ihop och ger eleverna en helhetsbild
- arbeta med inslag i undervisningen som ger alla elever möjligheter att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till hedersförtryck samt utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur sexualitet och relationer framställs i medier och andra sammanhang

### **Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter**

Sundlergymnasiet i Vårgårda kommun uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer **i flera delar** utformas för att stärka eleverna i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter.

Rektorn behöver inleda ett utvecklingsarbete inom följande delar:

- utveckla strategier för ett tillitsfullt och inkluderande klassrumsklimat och arbeta med insatser som hävdar de värden läroplanen anger
- gör eleverna delaktiga i utformningen av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer

### **Uppföljning**

Huvudmannen ska senast **den 7 maj 2025** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Redogörelsen skickas via e-post, till [kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se](mailto:kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se) Hänvisa till

Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:8101) i de handlingar som sänds in.

# Skolinspektionens bedömning

## Sammanfattande bedömning

**Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i låg utsträckning utformas för att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck.**

Granskningen av återkommande och aktuell undervisning visar att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer inte återkommer under alla år på gymnasiet. Det är sällan som dagsaktuella frågor med koppling till kunskapsområdet blir en del av undervisningen. Granskningen visar att lärarna delvis breddar och fördjupar perspektiv med hjälp av annan personal som har kompetens inom kunskapsområdet.

Granskningen av ämnesintegrerad och fördjupande undervisning visar att kunskapsområdet i varierande grad ingår i vissa gymnasiegemensamma ämnen. Undervisningen ger inte eleverna en helhetsbild av vad kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer innefattar.

Granskningen av kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut visar att undervisningen ger eleverna möjligheter att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön men endast till viss del om hedersrelaterat våld och förtryck. Undervisningen ger eleverna begränsade möjligheter att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang. Undervisningen bidrar till att utveckla elevernas förmåga att leva sig in i andra människors situation och erfarenheter, men ger eleverna begränsade möjligheter att förstå betydelsen av samtycke.

**Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i flera delar utformas för att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter.**

Granskningen av ett öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat visar att lärarna har vissa arbetssätt för att främja ett öppet och tillitsfullt klassrumsklimat. Trots detta framkommer det att en del elever inte känner sig bekväma med att uttrycka sina åsikter. Undervisningen ger eleverna möjligheter att reflektera över hur normer kan påverka och begränsa människors handlingsutrymme.

Granskningen av bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger visar att det varierar mellan lärarna i vilken mån de bemöter uttryck för intolerans och destruktiva jargonger samt behandlar dessa uttryck i undervisningen.

Granskningen av elevdelaktighet visar att undervisningen endast delvis utgår från elevernas perspektiv och delaktighet. Lärarna är visserligen lyhörda för elevernas

frågor i undervisningen, men eleverna involveras i begränsad utsträckning i planeringen och eleverna är inte med och utvärderar undervisningen om kunskapsområdet.

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive område.

### **Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck**

#### **Här bedöms:**

- Återkommande och aktuell undervisning
- Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen
- Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

#### **Återkommande och aktuell undervisning**

**Kunskapsområdet är inte ett återkommande inslag under alla år på gymnasiet**

Granskningen visar att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer inte återkommer under alla år på gymnasiet. Eleverna läser sina gymnasiegemensamma kurser i olika år på olika program och det skiljer sig åt hur återkommande de får undervisning som rör kunskapsområdet. Den undervisning som eleverna får är aktuell och relevant.

Av intervjuer med elever och lärare samt dokument från huvudmannen som Skolinspektionen tagit del av framgår att det finns inslag som rör kunskapsområdet inom alla gymnasieår, men hur återkommande det behandlas i undervisningen varierar mellan olika program. Enligt elever på högskoleförberedande program och yrkesprogram har kunskapsområdet främst ingått i undervisningen under år 1.

I intervjuer med lärare och rektorn framkommer att lärarna fick en fortbildning om HBTQ för ungefär fem år sedan och att den bestämdes av huvudmannen. Lärarna berättar att de utöver detta strävar efter att hålla sin undervisning uppdaterad på egna initiativ och efter eget intresse. Enligt lärare innehåller även läromedel gott stöd i arbetet med kunskapsområdet och att det kompletterar det egna material som de använder sig av. Rektorn berättar att lärare också har möjlighet att fortbilda sig vid behov i ämnet. Lärare i samhällskunskap uppger att de genom samarbetet med Amnesty får skicka minst en av lärarna i ämnet till ett

par dagars fortbildning om mänskliga rättigheter och att det i temat för Amnesty fortbildningsdagar i regel alltid ingår frågor som berör kunskapsområdet. Enligt eleverna är den undervisning som de får i relation till kunskapsområdet aktuell och relevant.

### **Undervisningen fångar sällan upp aktuella frågor knutna till kunskapsområdet**

I granskningen framkommer att det sällan händer att dagsaktuella frågor med koppling till kunskapsområdet blir en del av undervisningen. Enligt lärare har de kännedom om vilka områden som eleverna är intresserade av, men att det oftast är elever som lyfter eventuella frågor. Det skiljer sig mellan olika program i vilken utsträckning som diskussioner om kunskapsområdet uppstår. Eleverna på högskoleförberedande program berättar att de upplever att det finns möjligheter i vissa ämnen att lyfta frågor på eget initiativ. Till exempel uppger en elevgrupp att de i samhällskunskap diskuterar nyheter varje vecka och att de i samband med detta har pratat om hedersmord. Enligt eleverna på yrkesprogram är det mer sällsynt att de diskuterar vardagsaktuella ämnen eller nyheter som rör kunskapsområdet och de säger att inte heller lärarna ställer frågor utifrån detta.

### **Undervisningen breddar och fördjupar till viss del perspektiv med hjälp av annan personal som har kompetens inom kunskapsområdet**

Granskningen visar att lärarna delvis breddar och fördjupar perspektiv med hjälp av annan personal som har kompetens inom kunskapsområdet.

Av intervjuer och dokument från huvudmannen som Skolinspektionen tagit del av framgår att skolan ingår i ett samarbete med Amnesty och anordnar till följd av detta en temadag under höstterminen som uppmärksammar mänskliga rättigheter. Enligt lärare och elever innehåller denna dag olika aktiviteter som anknyter till kunskapsområdet. Elever berättar att de under den dagen bland annat pratade om sexuell läggning och annan sexuell identitet samt rätten till abort. Undervisningen i samhällskunskap har även ett särskilt fokus på detta innehåll under de veckor som föregår temadagen och omfattar bland annat samlevnad och relationer. I intervjuer med lärare och elever framkommer att eleverna också har fått lyssna på en föreläsare som delade med sig av sina erfarenheter i förhållande till sin sexuella läggning. Enligt lärarna diskuterade eleverna föreläsningen efteråt i mån av tid med den lärare som normalt sett hade sin lektion under den schemabrytande aktiviteten. Eleverna ger skilda upplevelser av efterarbetet, där några berättar att det främst handlade om vad de tyckte om föreläsningen medan andra uppger att de uppfattade frågorna som kontrollfrågor, för att lärarna skulle veta att eleverna verkligen hade deltagit på föreläsningen.

Vidare framgår av elev- och lärarintervjuer att det är sällan som lärarna har använt sig av elevhälsan i undervisningen inom kunskapsområdet. Lärarna berättar att elevhälsan är tillgänglig och finns som stöd vid behov. Enligt rektorn

har elevhälsan varit inne i undervisning i svenska och engelska och några lärare uppger att kuratorn har pratat om hedersfrågor med vissa klasser. Eleverna ger inga exempel på att elevhälsan har besökt dem i relation till kunskapsområdet i gymnasiegemensamma ämnen, utan endast i undervisningen i programgemensamma ämnen, på mentorstider samt under temadagar. Vidare berättar lärare och elever att ungdomsmottagningen besöker skolan med regelbundenhet, men att de inte deltar i undervisningen.

### **Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen**

#### **Kunskapsområdet återkommer i varierande grad i gymnasiegemensamma ämnen**

Granskningen visar att det skiljer sig åt om kunskapsområdet ingår i undervisningen inom gymnasiegemensamma ämnen.

Av intervjuer med lärare och elever samt av dokument från huvudmannen som Skolinspektionen tagit del av framgår att kunskapsområdet är ett inslag i flera gymnasiegemensamma ämnen, såsom naturkunskap, samhällskunskap, religionskunskap, historia och svenska eller svenska som andraspråk. Eleverna får även undervisning i idrott och hälsa utifrån kroppsideal och könsnormer. Det skiljer sig mellan lärarna i vilken utsträckning som undervisningen i olika ämnen omfattar kunskapsområdet. Lärarna och eleverna berättar att undervisningen i naturkunskap har ett helt arbetsområde med koppling till kunskapsområdet. Ämnet naturkunskap behandlar frågor om bland annat könstillhörighet, sexuell läggning, samtycke och pornografi. I andra ämnen behandlar lärarna huvudsakligen kunskapsområdet utifrån enskilda perspektiv i enstaka ämnen, såsom samtycke, könsnormer och jämställdhet. I samhällskunskap lyfter lärare och elever områden som jämställdhet, könsroller, identitet, normer och sexuell läggning samt samtycke. Även i ämnen som historia och religionskunskap omfattar undervisningen frågor i förhållande till könsroller samt synen på sexualitet och sexuell läggning. Elever som läser svenska alternativt svenska som andraspråk berättar att de genom olika texter kommer in på ämnen som relationer, kultur, sexualitet, könsroller samt heder och bortgifte. Trots detta ger eleverna en relativt samstämmig bild av att undervisningen har varit begränsad inom de gymnasiegemensamma ämnena och att de i stället har lärt sig mest i de programgemensamma ämnena. Eleverna som läser yrkesprogram berättar att det främst är i naturkunskap som undervisningen har inbegripit kunskapsområdet. Eleverna som läser högskoleförberedande program lyfter däremot huvudsakligen samhällskunskapsämnet.

**Undervisningen ger inte eleverna en helhetsbild av vad kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer innefattar**

Granskningen visar att eleverna endast i enstaka fall får möta olika perspektiv gällande hur kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer hänger ihop.

Enligt rektorn finns pedagogiska mötestider när lärarna kan samarbeta, men hen uppger att det kan vara svårt för lärare att få till ett samarbete. Lärarna berättar att de inte samordnar sin planering för kunskapsområdet i gymnasiegemensamma ämnen. De uppger att det kan förekomma ett informellt utbyte av kunskap, material, erfarenheter och tips, men att det saknas en planering och en samverkan mellan lärarna som möjliggör en fördjupning i eller breddning av undervisningen i kunskapsområdet. Lärarna uppger att det kan vara svårare för vissa program att få med kunskapsområdet i kurserna. Några lärare säger att det möjligtvis behöver frigöras mer tid till samarbete med kunskapsområdet samt att de också kan behöva en gemensam plan och gemensamma strategier för hur de ska arbeta med kunskapsområdet i undervisningen. I lärar- och elevintervjuer framkommer få exempel på hur lärarna i sin undervisning arbetar för att synliggöra hur olika perspektiv på kunskapsområdet hänger ihop.

**Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut****Undervisningen ger eleverna möjligheter att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön**

Granskningen visar att undervisningen ger möjligheter att undersöka olika föreställningar om vad som är om manligt och kvinnligt.

Av lärar- och elevintervjuer framgår ett antal exempel på att undervisningen berört könsroller, till exempel i ämnena samhällskunskap, naturkunskap, religionskunskap, historia, svenska samt idrott och hälsa. Eleverna har bland annat fått diskutera frågor om jämställdhet och jämlikhet genom bland annat löneskillnader och arbetsvillkor mellan kön samt om hur föreställningar om manligt och kvinnligt har förändrats över tid eller skiljer sig mellan och inom olika religioner. Eleverna berättar att de till exempel har pratat om rösträtt för kvinnor, "kvinnliga" och "manliga" sporter, kvinnodominerande yrken, kroppsideal och synen på kvinnor, genus i förhållande till makt eller stereotyper, såsom maskulina män och feminina kvinnor. En lärare berättar att hen har utgått från filmer som belyser teman som rör kunskapsområdet och ger som exempel att eleverna har fått diskutera frågor om genus och könsnormer utifrån filmen Barbie. Enligt läraren har eleverna gruppvis även fått skriva ner vad de anser är manligt och kvinnligt för att sedan byta deras reflektioner med andra grupper och uppmärksamma vilka fördomar som finns i förhållande till respektive kön.



**Eleverna får begränsade möjligheter att kritiskt granska maktstrukturer som kan knytas till hedersrelaterat våld och förtryck**

Granskningen visar att undervisningen ger eleverna få möjligheter att utveckla kunskaper om maktstrukturer kopplade till hedersrelaterat våld och förtryck.

Av intervjuerna med lärarna och eleverna framgår att hederskultur eller frågor kopplade till hedersrelaterat våld inte är något som alla elever får möta återkommande i undervisningen. Lärare i samhällskunskap uppger att de tar upp frågor om hedersproblematik i undervisningen framför allt inför och under temadagen om mänskliga rättigheter. Lärare som undervisar i historia respektive religionskunskap berättar att de kommer in på frågor om bortgifte, hederssamhällen, oskuldsnormer och hur hedersproblematik även påverkar pojkar. Lärare i naturkunskap berättar däremot att de främst pratar om fysiska faktorer som könsstympning, men inte direkt frågor om heder. I intervjuerna uppger flera lärare att heder är ett svårt och komplext ämne att prata om i klassrummet för att det inte ska bli utpekande för vissa elever. Rektorn bekräftar i intervju att det kan vara svårt att prata om känsliga frågor som hederskultur i klassrummet på ett öppet sätt där eleverna visar tolerans för kunskapsinnehållet. I intervjuer med eleverna framkommer att det skiljer sig mellan olika program i vilken omfattning som undervisningen behandlar frågor om heder. Elever från ett av de högskoleförberedande programmen berättar att de i samhällskunskap har pratat om hedersproblematik, till exempel utifrån kvinnors situation i krigshärjade länder och deras begränsade handlingsutrymmen. Några elever uppger att de har pratat om heder eller ska prata om det i undervisningen i religionskunskap. Vidare berättar några elever som läser svenska som andraspråk att de har läst valbara böcker på temat som inbegriper frågor om bortgifte, kulturkrockar, hedersvåld och hedersnormer. Eleverna ger en generell bild av att heder har varit ett begränsat inslag i undervisningen och inom vissa program uppger eleverna att de enbart har fått ta del av undervisning om heder i samband med temadagen, i oplanerade diskussioner eller inom programgemensamma ämnen.

**Eleverna får i varierande utsträckning möjligheter att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i medier och andra sammanhang**

Granskningen visar att eleverna beroende av program får olika möjligheter att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang.

En lärare i samhällskunskap berättar att de i undervisningen pratar om de normer och stereotyper som eleverna möter på sociala medier, exempelvis hur män och kvinnor framställs utifrån dessa samt hur man blir bedömd av andra. En annan lärare uppger att eleverna får följa videor som en kvinnlig barnmorska lägger upp

och reflektera över de kommentarer som andra skriver om hen. En lärare berättar att undervisningen i naturkunskap och biologi omfattar diskussioner om pornografi. Till exempel får eleverna se en film där fyra unga kvinnor ger sin syn på hur det är att vara tillsammans med någon som är beroende av pornografi och pratar om hur det kan påverka sexlivet, fysisk och psykisk hälsa samt identitet. I intervjuerna med elever skiljer det sig mellan olika program om eller i vilken omfattning som undervisningen har omfattat frågor om hur män och kvinnor framställs i media eller andra sammanhang. Elever på ett program bekräftar visserligen att de har sett filmen om porrberoenden medan elever på ett annat program uppger att de inom samhällskunskap har pratat om hur män och kvinnor blir exponerade i media, men det gäller inte alla elever.

### **I undervisningen får eleverna vissa möjligheter att reflektera över empati och respektfulla relationer**

Granskningen visar att undervisningen ger eleverna vissa möjligheter att utveckla sin förmåga att leva sig in i andra människors situation och erfarenheter samt möjlighet att reflektera över frågor som rör samtycke.

I intervjuer med lärare och elever framkommer att undervisningen i ämnena samhällskunskap, naturkunskap, religionskunskap, engelska samt svenska och svenska som andraspråk innehåller inslag som ger eleverna möjlighet till samtal om empati och om betydelsen av respektfulla relationer. Lärarna och eleverna ger som exempel att de i olika ämnen har pratat om hur jämlikheten är i relationer och vad som utmärker bra och dåliga relationer. Eleverna berättar även att trygga relationer i olika former också hamnar i direkt eller indirekt fokus när de läser texter i svenska, svenska som andraspråk och engelska. Utöver detta uppger elever att de i en senare kurs i engelska har pratat om våld i nära relationer samt att samtal om empati är vanligt förekommande i programgemensamma kurser som ingår i olika program. Det framkommer i intervjuer med de manliga eleverna att de inte kan minnas att undervisningen har omfattat frågor om empati. När det gäller frågor om samtycke berättar eleverna att det främst har stått i fokus i naturkunskap samt i olika programgemensamma ämnen. De ger som exempel diskussioner om att "ett nej är ett nej" och konsekvenser när samtycke inte finns. Däremot är eleverna relativt samstämmiga med att de inte har pratat särskilt mycket om själva samtyckeslagen. En elev uppger visserligen att undervisningen i idrott och hälsa har tagit upp lagen. Samtidigt säger en av de intervjuade elevgrupperna att de inte ens kände till att det fanns en lag. Enligt lärarna är det huvudsakligen i samhällskunskap som undervisningen omfattar diskussioner om samtycke och eventuella konsekvenser när det inte finns något samt även de juridiska aspekterna. Lärare i historia och svenska uppger att diskussioner om samtycke kan uppstå i oplanerad form eller i samband med texter som eleverna läser.

## Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter

### Här bedöms:

- Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat
- Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger
- Elevdelaktighet

### Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat

#### Undervisningen innehåller vissa insatser för att främja ett öppet och tryggt klassrumsklimat som präglas av respekt

Granskningen visar att lärarna har vissa arbetssätt för att främja ett öppet och tillitsfullt klassrumsklimat. Trots detta framkommer att inte alla elever känner sig bekväma med att uttrycka sina åsikter.

Av intervjuer med elever och lärare framgår att det finns vissa inslag i de gymnasiegemensamma ämnena där eleverna får diskutera frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Eleverna ger i stort en bild av att det är ett öppet klassrumsklimat där alla elever kan komma till tals och att det sällan blir laddade diskussioner. I intervjuerna framkommer flera metoder som lärare kan använda sig av för att främja ett öppet klassrumsklimat. Lärare och elever berättar bland annat att lärarna uppmuntrar till deltagande i diskussioner genom att visa att det är okej för elever att ställa vilka frågor som helst och att vara tydliga med att det inte finns några rätta eller felaktiga svar. Lärarna kan också låta eleverna diskutera frågor i mindre grupper, reflektera utifrån givna frågor eller besvara frågor digitalt innan de diskuterar frågorna i helklass. Andra metoder som lärarna och eleverna berättar om i intervjuer är att använda sig av samtalskort och riktade frågor för att få med elever som inte gärna räcker upp handen.

Enligt eleverna och lärarna finns inga särskilda förhållningsregler för diskussioner som rör kunskapsområdet utan det är skolans generella ordningsregler som gäller. Det handlar bland annat om att visa respekt och att ha rätt att uttrycka sina åsikter men samtidigt inte kränka andra. I intervjuer med elever framkommer att elevgrupper med en ojämn könsfördelning kan påverka hur öppna och bekväma elever kan känna sig i diskussionerna. Till exempel säger en elev att hen undviker att ge sin syn på vissa frågor som de diskuterar eftersom de i undervisningen utgår från att det enbart är män som är förövare. Vidare uppger elever att de vet vad de kan eller inte kan säga inför en lärare och att de huvudsakligen endast

säger det som de tror att lärarna vill höra. Enligt eleverna håller elever därför eventuella avvikande åsikter för sig själva eller ger uttryck för dem i korridorerna, så som homofoba nedsättande kommentarer. Lärare bekräftar även att det finns en möjlighet att elever på skolan gör ett taktiskt val i att bestämma vad de upplever att de kan eller inte kan säga till lärare, eftersom de också blir bedömda på sina prestationer. En lärare uppger även att det är en balansgång mellan att uppmuntra elever till åsiktsfrihet samtidigt som eleverna inte ska säga saker som kränker andra. Ett par lärare berättar att de väljer att lägga arbete med kunskapsområdet i slutet av läsåret bland annat av relationella skäl.

### **Undervisningen ger eleverna möjligheter att reflektera över hur normer kan påverka och begränsa människors handlingsutrymme**

Av granskningen framgår att eleverna får möjlighet att reflektera över hur normer kan påverka och begränsa människors handlingsutrymme.

I intervjuer med lärare och elever framkommer att frågor om normer återkommer i flera ämnen, däribland samhällskunskap, historia och idrott och hälsa. Bland annat berättar lärare i engelska att de i undervisningen har låtit eleverna läsa en roman i vilken en huvudkaraktär byter kropp och könsidentitet varje dag. Enligt lärarna utmanar detta synen på normer, kärlek och sexuell läggning. Samma lärare uppger att de även har skapat fiktiva situationer i vilka det homosexuella är det normala och det heterosexuella avvikande samt där kvinnor har fler av de manliga egenskaperna och vice versa. Inom religionskunskap berättar lärare och elever att de bland annat har pratat om normer och hur dessa skapas samt hur synen på olika normer kan skilja sig mellan olika religiösa riktningar. I samhällskunskap framkommer likaså flera exempel på att undervisningen tar upp normer. Lärare uppger till exempel att arbetet med mänskliga rättigheter inför temadagen i december omfattar frågor om normer och att ge uttryck för det eller den som man älskar. Enligt läraren är innehållet på temadagen föränderligt men inbegriper ofta frågor om HBTQ och rasism. En lärare i samhällskunskap uppger att de diskuterar frågor om normer och attityder mer spontant med yrkeseleverna, eftersom elevgrupperna i högre grad består av manliga elever som tenderar att oftare använda könsord och liknande. Andra exempel som framkommer från lärarna är att ta upp normer utifrån sociala medier och vad eleverna möter där i förhållande till stereotyper och hur man ska vara som tjej eller kille samt hur man blir bedömd av andra. Det finns även lärare som uppger att de medvetet använder sig av bilder som visar mångfald så mycket som möjligt eller visar filmer där homosexualitet står i centrum, vilket även elever bekräftar.

## **Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger**

### **Uttryck för intolerans och destruktiva jargonger bemöts endast till viss del**

Granskningen visar att det varierar mellan lärarna i vilken mån de bemöter uttryck för intolerans och destruktiva jargonger samt behandlar dessa uttryck i undervisningen.

I intervjuer med lärare och elever framkommer att diskussioner under lektionstid sällan urartar eller leder till kränkningar när undervisningen rör sexualitet, samtycke och relationer. Flertalet av de elever som Skolinspektionen intervjuade har svårt att komma på exempel på elever har uttryckt sig kränkande mot andra under lektionerna, men de tror att lärare skulle säga till om det väl förekommer. Eleverna ger som exempel att lärare kan ifrågasätta kränkande kommentarer och be om att eleverna förklarar sig. Flera elever uppger att det skiljer sig mellan olika lärare hur pass de markerar, särskilt utanför klassrummet. De berättar att vissa lärare "ser mellan fingrarna" på att elever använder ett fult språk eller uttrycker sig homofobiskt. Lärarna bekräftar i intervjuer att det förekommer att elever använder sig av homofoba uttryck i huvudsak i korridorerna och mer sällan på lektionerna. De berättar att de säger till direkt och att de tror att andra lärare också gör det, men att det är svårt att veta exakt. En lärare uppger att det är viktigt hur man uttrycker sig som lärare sett till kunskapsområdets känsliga natur. Läraren berättar att diskussionerna därför kan se olika ut beroende på program och att det i mansdominerade elevgrupper kan bli ett annat diskussionsklimat som kräver att läraren markerar språkbruket i högre grad än i andra klasser. Lärare säger att de ska lyfta homofoba uttryck på personalmöten, men att det handlar mer om trivsel och inte specifikt om språkbruket. Även om lärarna till viss del adresserar problem som kan knytas till värdegrundsfrågor, finns ingen tydlig koppling mellan hur dessa problem omhändertas i undervisningen och i skolans övergripande värdegrundsarbete.

### **Elevdelaktighet**

#### **Undervisningen utgår i vissa delar från elevernas frågor, perspektiv och delaktighet**

Granskningen visar att eleverna har vissa möjligheter att påverka undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer.

Av lärar- och elevintervjuer framgår det att flera lärare tar reda på vad eleverna arbetat med tidigare i samband med introduktionen av ett arbetsområde. Det framgår också av intervjuerna att lärarna har ett öppet klassrumsklimat där de lyssnar in eleverna under arbetets gång och anpassar undervisningen vidare. Lärarna uppger att de försöker bemöta elevernas önskemål, men att det beror på vilken elevgrupp och kurs som det gäller. Enligt lärarna kan de också presentera olika val av stoff som eleverna kan välja mellan att arbeta med. En lärare berättar

att hen använder sig av en frågelåda i vilken eleverna kan föreslå ämnen som de ska prata mer om i undervisningen. Av elevintervjuerna framgår att undervisningen utvärderas genom generella kursutvärderingar och att de därför inte utvärderat något arbetsområde eller moment som berört kunskapsområdet. Vidare framgår det att det finns önskemål från eleverna att undervisningen bland annat skulle innehålla mer samtal om frågor om hedersförtryck, HBTQI+ och olika begrepp med koppling till kön samt konsekvenser av samtycke.

## Identifierade utvecklingsområden

### **Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck**

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- genomför en återkommande undervisning på alla gymnasieprogram som synliggör hur olika perspektiv på kunskapsområdet hänger ihop och ger eleverna en helhetsbild

Läroplanen anger att rektorn har ett särskilt ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen. Rektorn har även ett särskilt ansvar för att undervisningen i olika ämnen samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.<sup>1</sup> Läroplanen anger också att lärarna ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen. Lärarna ska också organisera och genomföra arbetet så att eleverna får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang samt får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.<sup>2</sup> Delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer finns med i flera av de gymnasiegemensamma ämnena, antingen i ämnets syfte eller i det centrala innehållet i kursen.<sup>3</sup> Det betyder att flera lärare utifrån sin ämnesundervisning i olika grad har ansvar för att behandla kunskapsområdet på lektionerna.

Granskningen visar att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer återkommer i varierad grad för eleverna under alla år i gymnasiet. Granskningen visar också att lärarna inte samordnar sin planering för kunskapsområdet.

---

<sup>1</sup> Lgy 11, avsnitt 2.6 Rektorns ansvar

<sup>2</sup> Lgy 11, avsnitt 2.1 Kunskaper

<sup>3</sup> Se exempelvis gymnasieskolans ämnesplaner för naturkunskap, idrott- och hälsa, samhällskunskap, historia, religion, engelska, svenska och svenska som andraspråk.

Eleverna möter därmed begränsade perspektiv gällande hur kunskapsområdet hänger ihop och sammantaget ger undervisningen eleverna få möjligheter till fördjupning genom att tillämpa olika perspektiv. Det leder till att eleverna inte får en helhetsbild av vad kunskapsområdet innefattar. Genom att undervisningen utifrån kunskapsområdet är återkommande och genom att använda kompetens från elevhälsan, annan personal eller externa organisationer kan lärarna bredda och fördjupa perspektiv i undervisningen. Det kan till exempel vara gynnsamt för lärare som inte känner sig tillräckligt bekväma att undervisa om känsliga frågor. Om lärarna dessutom har kännedom om vad andra lärare undervisar om och hur de förhåller sig till kunskapsområdet kan de kollegialt närma sig detta tillsammans och därigenom skapa en helhet för eleverna samt ge dem möjlighet till fördjupning i ämnet.

**Skolinspektionen rekommenderar** därför att rektorn ger lärarna möjligheter att göra undervisning om sexualitet, samtycke och relationer till ett återkommande inslag under elevernas tid i gymnasieskolan. Rektorn behöver också ge lärarna förutsättningar att samarbeta med varandra genom exempelvis ämnesövergripande undervisning, i syfte att fördjupa eller bredda kunskapsområdet. Skolverket har material som kan användas i detta, se [Skolverket Stöd-i-arbetet Sexualitet-samtycke-och-relationer](#).

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- arbeta med inslag i undervisningen som ger alla elever möjligheter att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till hedersförtryck samt utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur sexualitet och relationer framställs i medier och andra sammanhang

Läroplanen anger att skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande under skolgången får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Utbildningen ska därigenom främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi.<sup>4</sup>

Granskningen visar att det skiljer sig mellan programmen om eleverna får möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till maktstrukturer som kan knytas till hedersrelaterad problematik samt till hur sexualitet framställs i media

---

<sup>4</sup> Lgy 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag Gymnasieskolans uppdrag.

och andra sammanhang. Genom att låta undervisningen omfatta maktstrukturer kopplade till heder samt utveckla elevernas kritiska förhållningssätt till framställningar av relationer och sexualitet i olika medier och sammanhang kan eleverna rustas med information, kunskaper och positiva värden för att ha trygga och respektfulla relationer såväl nu som i framtiden. En sådan undervisning av hög kvalitet kan bidra till ett förebyggande arbete mot våld i ungas partnerrelationer.

**Skolinspektionen rekommenderar** därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att verka för att eleverna ska utveckla ett kritiskt förhållningssätt och stärka deras förmåga att fatta egna beslut. Det innebär att i undervisningen arbeta medvetet för att uppmuntra och utmana eleverna att kritiskt granska hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, däribland pornografi. Eleverna behöver också ges möjlighet att utveckla kunskaper om maktstrukturer kopplade till heder samt att reflektera över exempelvis oskuldsnormer, begränsningar av handlingsutrymme och att hedersproblematisering omfattar både kvinnor och män. Skolverket har material som kan användas i detta, se [Skolverket Stöd-i-arbetet Sexualitet samtycke och relationer](#) och [Skolverket Publikationsserier 2021 hedersrelaterat våld och förtryck](#).

**Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter**

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom följande:

- utveckla strategier för ett tillitsfullt och inkluderande klassrumsklimat och arbeta med insatser som hävdar de värden läroplanen anger

Läroplanen anger att läraren ska öppet redovisa och diskutera skiljaktiga värderingar, uppfattningar och problem. Vidare ska läraren synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Läraren ska planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet. Läraren ska också uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling. Tillsammans med eleverna ska läraren utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen<sup>5</sup>.

Av granskningen framgår att det finns vissa inslag i de gymnasiegemensamma ämnena där eleverna får diskutera olika frågor som rör sexualitet, samtycke och

---

<sup>5</sup> Lgy 11, avsnitt 2.2 *Normer och värden, Riktlinjer*



relationer. Lärarna verkar på olika sätt för att generellt främja klassrumsklimatet och skapa trygghet inom ramen för undervisningen. Trots detta finns det elever som inte upplever att klimatet tillåter dem att ta plats, samtala och reflektera fritt. Lärarna fångar dock inte upp dessa uttryck för värdegrundsproblem på ett sådant sätt att de kan behandla dem inom ramen för undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer. Genom att planera för en undervisning där eleverna får reflektera kan lärarna skapa ett öppet förhållningssätt som sätter grunden för att alla vill och vågar framföra sina åsikter. Detta kan i förlängningen öka elevernas handlingsutrymme och stärka deras demokratiska kompetens.

**Skolinspektionen rekommenderar** därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att bemöta utspel och uttryck för intolerans bland eleverna samt förutsättningar att arbeta med insatser som hävdar de värden läroplanen anger. Rektorn rekommenderas även verka för att undervisningen ska präglas av värdegrundsperspektiv. Bland de mänskliga rättigheter som skolan ska förmedla och förankra respekt för finns åsikts- och yttrandefriheten. Det innebär att elever har rätt att ha åsikter som också står i strid med skolans värdegrund. Skolverket har material som kan användas i detta, se [Skolverket Publikationsserier 2022 Främja förebygga upptäcka och åtgärda](#)

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom följande:

- gör eleverna delaktiga i utformningen av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer

Läroplanen anger att det inte är tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Den ska utveckla deras förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.<sup>6</sup>

Granskningen visar att eleverna på skolan endast har vissa möjligheter att tycka till om planering, genomförande och utvärdering av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer. Genom att utgå från elevernas intressen, erfarenheter och tankar om kunskapsområdet kan lärarna göra eleverna delaktiga i planering, genomförande och utvärdering av undervisningen och att olika undervisningsaktiviteter bildar en helhet.

---

<sup>6</sup> Lgy 11 avsnitt 2, *Skolans värdegrund och uppdrag, 2.2 Normer och värden.*

**Skolinspektionen rekommenderar** därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att göra eleverna delaktiga i utformningen och utvärderingen av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer. Lärarna behöver använda olika metoder för att få kännedom om elevernas kunskaper och förväntningar för att möta eleverna där de är samt fånga upp elevernas frågor och behov, även de elever som är mer tystlåtna. Skolverket har material som kan användas i detta, se [Skolverket Publikationsserier 2015 Delaktighet för lärande](#) och [Skolverket Stöd-i-arbetet Sexualitet-samtycke-och-relationer Framgångsfaktorer i undervisningen](#).

### **På Skolinspektionens vägnar**

Beslutet har fattats av Indra Kullenberg, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Ewa Mölleryd. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Roger Persson och Ulf Pantzare deltagit.

# Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

## Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i de utvalda gymnasieskolornas undervisning utifrån valda delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. I granskningen bedöms kvaliteten på undervisningen i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

## Frågeställning 1

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och

förtryck?

## Kvalitetskriterier

Återkommande och aktuell undervisning

Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen

Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

## Frågeställning 2

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter?

## Kvalitetskriterier

Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat

Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger

Elevdelaktighet

## Bilaga 2: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.<sup>7</sup>

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.<sup>8</sup> Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.<sup>9</sup>

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.<sup>10</sup> Att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar innebär att det måste finnas kunskap hos såväl lärare och annan personal som hos elever om vad dessa värderingar och rättigheter innebär och hur de kan förverkligas.<sup>11</sup>

Av läroplanen för gymnasieskolans inledande delar framgår att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Det framgår att alla tendenser till diskriminering eller kränkande behandling aktivt ska motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser. Det framgår också att en trygg identitet och medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet stärker förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingsgrunder.<sup>12</sup>

Av läroplanens inledande delar framgår att skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Undervisningen ska vara saklig och allsidig. När värderingar redovisas, ska det alltid klart framgå vem det är som står för dem. Alla som verkar i skolan ska alltid hävda de

---

<sup>7</sup> 26 kap. 20 § skollagen (2010:800).

<sup>8</sup> 1 kap. 4 § skollagen.

<sup>9</sup> 1 kap. 4 § skollagen.

<sup>10</sup> 1 kap. 5 § skollagen.

<sup>11</sup> Proposition 2009/10:165, *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet*, s. 634.

<sup>12</sup> Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Förståelse och medmännisklighet*.

grundläggande värden som anges i skollagen och i läroplanen och klart ta avstånd från det som strider mot dem.<sup>13</sup>

Av läroplanens inledande del framgår vidare att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter oberoende av könstillhörighet. Det framgår att skolan har ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska också verka för att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet. Oavsett om utbildningen är förlagd till en arbetsplats eller äger rum i skolan ska den präglas av ett jämställdhetsperspektiv.<sup>14</sup>

Skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för kvinnor och män. Genom undervisningen ska eleverna utveckla kunskaper om könsmonster och hur de kan påverka människors livsval och livsvillkor. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska hur normer, värderingar och strukturer kan begränsa kvinnors och mäns makt att forma såväl samhället som sina egna liv. Skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande i utbildningen får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Utbildningen ska därigenom främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi.<sup>15</sup>

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer anges att det är skolans ansvar att varje elev kan använda sina kunskaper som redskap för att kritiskt granska normer, påståenden och förhållanden, och har kunskaper inom området sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Varje elev ska ha förmåga att kritiskt granska och bedöma det eleven ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor.<sup>16</sup> Det anges vidare att läraren ska se till att undervisningen till innehåll och upplägg präglas av ett jämställdhetsperspektiv och att eleverna ges möjlighet att mötas och arbeta tillsammans oberoende av könstillhörighet.

---

<sup>13</sup> Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Saklighet och allsidighet.*

<sup>14</sup> Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.*

<sup>15</sup> Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Gymnasieskolans uppdrag.*

<sup>16</sup> Lgy 11, avsnitt 2.1, *Kunskaper, Mål.*

Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter och val. Läraren ska även samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen. I undervisningen ska läraren utnyttja de kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång. Läraren ska beakta resultat av utvecklingen inom ämnesområdet och för undervisningen relevant pedagogisk och annan forskning. Vidare ska läraren organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjlighet till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang samt får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.<sup>17</sup>

Avseende normer och värden anges i läroplanen bland annat att det är skolans mål att varje elev respekterar andra människors egenvärde samt deras kroppsliga och personliga integritet. Det är också skolans mål att varje elev tar avstånd från att människor utsätts för våld, förtryck, diskriminering och kränkande behandling samt medverkar till att hjälpa människor.<sup>18</sup> Vidare anges det att alla som arbetar i skolan ska visa respekt för den enskilda eleven och ha ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt. Läraren ska öppet redovisa och tillsammans med eleverna analysera olika värderingar, uppfattningar och problemställningar samt konsekvenserna av dessa. Vidare ska läraren klargöra skolans normer och regler och hur dessa är en grund för arbetet och tillsammans med eleverna diskutera och utveckla regler för arbetet och samvaron i gruppen.<sup>19</sup>

Avseende elevernas ansvar och inflytande anges i läroplanen att läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen. Läraren ska verka för att eleverna oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen. Läraren ska även uppmuntra elever som har svårt att framföra sina synpunkter att göra det och låta eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer. Vidare anges det också att läraren ska planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.<sup>20</sup>

Vad gäller elevhälsans roll framgår det av skollagen att den främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal.<sup>21</sup> Elevhälsans insatser ska riktas till såväl enskilda elever som till grupper av elever och till insatser som rör skolan i dess helhet. Att elevhälsans arbete ska bedrivas i samverkan med lärare på skolan avser att förtydliga att elevhälsan, tillsammans

---

<sup>17</sup> Lgy 11, avsnitt 2.1, *Kunskaper, Riktlinjer*.

<sup>18</sup> Lgy 11, avsnitt 2.2, *Normer och värden, Mål*.

<sup>19</sup> Lgy 11, avsnitt 2.2, *Normer och värden, Riktlinjer*.

<sup>20</sup> Lgy 11, avsnitt 2.3, *Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer*.

<sup>21</sup> 2 kap. 25 § skollagen.

med lärarna, ska bidra med aktuell kunskap om elevernas fysiska, psykiska och psykosociala hälsa, om hinder för elevernas hälsa, lärande och utveckling och om de övergripande förutsättningarna för hälsa, lärande och utveckling på skolan. I arbetet kan elevhälsan i dialog med skolans övriga personal nyttja erfarenheter från arbetet med enskilda elever och grupper av elever.<sup>22</sup>

Vad gäller rektorns ansvar framgår av läroplanen att rektor har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen.<sup>23</sup>

För varje ämne finns en ämnesplan och utbildningen inom varje ämne ges i form av en eller flera kurser. Ämnesplanerna innehåller respektive ämnes syfte och vilka kurser som ingår i ämnet. För respektive kurs anges det centrala innehåll som undervisningen i kursen ska behandla. Vidare framgår betygskriterier för varje kurs som relaterar till det centrala innehållet i kursen och har en koppling till ämnesplanen som helhet. (16 kap. 21 och 23 §§ skollagen, 1 kap. 4 § gymnasieförordningen [2010:2039].)<sup>24</sup>

---

<sup>22</sup> Proposition. 2021/22:162, *Elevhälsa och stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning*, s. 157.

<sup>23</sup> Lgy 11, avsnitt 2.6, *Rektorns ansvar*.

<sup>24</sup> Bestämmelserna i 16 kap. 21 och 23 §§ skollagen har nya lydelse från den 15 juli 2022 genom lag 2022:147. Lagen tillämpas den första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. För utbildning i gymnasieskolan ska äldre bestämmelser fortfarande gälla i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025. 1 kap. 4 § gymnasieförordningen har en ny lydelse från och med den 1 januari 2024 genom förordning 2023:654. Förordningen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter d. 30 juni 2025. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för utbildning som påbörjats före den 1 juli 2025.